

Ædle, det Kyske, det Rene i hans Kjærlighedsudbrud i Elskerroller i Forening med den vidunderlige Dybde af Inderlighed i Stemmens Bøining var især det, der henrev saa vel Unge som Gamle. Hos ham var der intet Comediantagtigt; Alt sandt og besjælet af ædel Naturlighed, der frembragte den 5 høieste Grad af Illusion. Mange paa Theatret, der paa Prøverne havde været Vidne til min Indflydelse paa hans Fremstillinger, mente, at Wiehe aldrig kunde være mig taknemmelig nok. Han var mig ogsaa taknemmelig, og han udtalte ofte dette for mig paa den mest uforbeholdne Maade. Men vist er det, at jeg, idet jeg gav, ogsaa modtog Meget af ham, hvorfor jeg burde være taknemmelig; og jeg var det og bekendte det med Glæde. Saaledes var vor Stilling til hinanden; hvad Under da, at der af dette Sammenspil frembragtes Noget, som var lykkeligt for ham, lykkeligt for mig, lykkeligt ogsaa for Digteren, lykkeligt for Theatret og for Publikum. I Aarenes Løb bidrog saaledes Wiehes Theatervirksomhed og det nye Liv, som han bragte med sig, til mere 15 og mere atter at opflamme min Lyst til Udøvelsen af min Kunst, der i nogle Aar betydeligt havde været svækket. Vi kæmpede om at overgaa hinanden, og Ingen af os misundte den Seirende Kampens Løn. Han sagde ofte ganske rørende: „Jeg vil gjerne staa tilbage for Dem, naar jeg kun maa være med i Deres Triumph.“ Jeg siger i Aarenes Løb; thi der hengik nogle Aar endnu, 20 inden Wiehe ret kunde sætte sig fast i Publikums Gunst; da disse var gaaede, var han selvskreven til enhver Elskerrolle, saa vel i Lystspillet som i Tragedien.

THORVALDSEN.

Den nærværende Tilstand ved Theatret var imidlertid alt andet end fornøielig. Jeg har alt omtalt den farlige Concurrent, Nationaltheatret efter 25 Christian den Ottendes Thronbestigelse havde faaet i den italienske Opera. Endnu vedligeholdte denne Mode sig. Lige overfor Donizetti og Bellini gjaldt Mozart og Méhul, for ikke at tale om Boieldieu, fremdeles for forældede; man udtalte dette uden Sky paa høiere Steder, og denne Dom godkjendtes af de Lavere. Man haanede formeligt den danske Opera til Trods for vort dengang ypperlige Orchester og vor correcte Indstudering, medens man paa Hoftheatret lod sig nøie med et tyndt og maadeligt Orchester og et latterlig slet Chor, sammensat af danske Sypiger og andet Tyende, der aldrig havde drømt om, at de skulde komme til at synge paa et offentligt Theater for den fine Verden, og det ovenikjøbet paa Italiensk. Bestyrelsen ved det kongelige 35 Theater havde unegteligt i flere Aar været i høi Grad slap og holdningsløs; nu viste dens Vaklen sig ogsaa lige overfor det italienske Virtuosvæsen. Man vilde rette sig efter denne Modesmag og vilde nu ogsaa opføre italiensk Mu-

sik. Herved fordærvede man efterhaanden den sidste Rest af vore Sangere, idet man vilde lade dem kappes med indfødte Italienerne, mod hvilke de toge sig ud som en Hund, der vil danse paa Line. Det var mig en virkelig Sorg, at min faderlige Ven Collin, paa hvem jeg satte saa megen Pris, ikke tog sig bedre af Theatret. En Formiddag, da han aflagde mig Besøg, udtalte jeg paa 5 min frimodige Maade min hele Række af Anklager imod ham, Anklager, der ogsaa gik ud paa, hvor lidt han forstod at drage Nytte af Heibergs Kræfter. Men hvor rørt blev jeg ikke, da denne ældre, ansete Mand ikke blot roligt og stille hørte paa mine Klager, men tilsidst med Taarer i Øinene tog min Haand og forsikrede, at Intet smertede ham dybere, end om han virkelig handlede mod 10 de to Menneskers Ønske og Interesse, som han af Alle ved Theatret satte mest Pris paa. Dette afvæbnede mig fuldstændigt. Collin var ellers ikke den Mand, der taalte Irettesættelser af Nogen; at han altsaa fromt og elskværdigt hørte paa mine, viste mig tydeligt hans Hengivenhed, en Hengivenhed, der ikke 15 endte før hans Død.

Dagen efter dette Besøg modtog jeg et andet af en helt anden Natur.

Det var Thorvaldsen. Jeg havde i de Aar, Thorvaldsen atter opholdt sig i sit Fædreland, havt Disputer snart med En, snart med en Anden om hans Intelligens. Man beundrede hans Geni, man elskede denne stille, godmodige Personlighed. „Han er mageløs,“ sagde man, „men Aand har han ikke meget 20 af udenfor sin Kunst.“ Ja, ikke Faa ansaae ham endog for enfoldig. Jeg havde aldrig kunnet tiltræde denne Mening. Man kan ikke være enfoldig, naar man har tænkt og udført de Værker, Thorvaldsen har skjænket Verden; Geniet kan ikke i den Grad være skilt fra Personligheden. Men Thorvaldsen var i den Grad Geni, at han paa Vandringen mod sit Maal ikke 25 havde Lyst til at sprede sig til andre Sider. Naar han ikke arbejdede i sin Kunst, da hvilede han sig, enten han saa stod lige overfor en Enkelt, eller han var Gjenstand for Tusinders Hylding. Hans Natur trængte ikke til denne idelige Pludren med andre Mennesker; han talte kun lidt, men han var en ypperlig Hører, og den, om hvem man med Sandhed kan sige, at han er 30 i Besiddelse af denne sjældne Egenskab, kan aldrig staa lavt i aandelig Begavelse. Thorvaldsen havde i høi Grad Sans for det Comiske, atter et Bevis for hans Intelligens. Der laa en vis gemytlig Humor paa Bunden af hans Sjæl, et Skjælmeri, han ofte brugte i en Form, som Mange holdt for Naivetet, men hvis Braad ikke var ham ubevidst. Han vidste helt vel, hvad han sagde, 35 og kunde i Stilhed gotte sig over at have faaet en Sandhed sagt, uden at Vedkommende tog ham det ilde op. Han havde en ædel Kunstnerstolthed til Trods for sit ydmyge Væsen; i Hjertet saae han ned paa mange Høie og Lave, der mindst anede, at han gennemskuede dem. Jeg havde oftere talt med Thorvaldsen, dels i mit Hjem, dels paa tredie Sted, saaledes som man 40

kan tale med en ordknap, tilbageholdende Mand i Fleres Nærværelse. I Dag var jeg saa heldig, at ingen andre Visiter indfandt sig; vi vare altsaa alene; Thorvaldsen slog sig ganske gemytlig til Ro og tilbragte et Par Timer hos mig, et Par for mig uforglemmelige Timer. Han fortalte mig om sin Ungdom, om sine Reiser, om sit Ophold i Rom, med en saa livlig Bevægelse i Ord og Følelse, at endogsaa jeg, der aldrig havde villet gaa ind paa Mængdens Blindhed i Bedømmelsen af ham, forundredes. Med stor Kjærlighed og Hengivenhed omtalte han Frederik den Sjette. „Han var ingen Kunstkjender,“ sagde Thorvaldsen, „men han gav sig heller ikke ud derfor.“ Og nu gik hans Tale fra Frederik den Sjette over paa Christian den Ottende i en saa heftig Bitterhed, at han her formeligt blev veltalende. „Han vil være Mæcen for Kunst og Videnskab,“ udbrød han, „og hvad har han saa gjort for dem? Mine stakkels Billeder, som jeg skjænker mit Fædreland, staa her endnu i deres Kasser, fordi de ikke kunne faa Tag over Hovedet, før der møisommeligt er tiggert Skilling paa Skilling, uagtet jeg ogsaa hertil har givet en ikke ubetydelig Sum. Præle med mig og mine Værker for Udlandet, det kan han, det vil han, paa samme Tid som baade jeg og de ere ham ligegyldige. Og saa tror han, at man skal føle sig rigeligt lønnet, naar han tilsiger En til sine kjedsommelige Tafler, hvor man naturligvis blot kommer for at pryde hans Bord.“ Hans ædle Skikkelse blev ligesom endnu større ved disse Udtalelser; hans ellers rolige, smukke, blaa Øie flammede af Ild. „Det morer mig undertiden,“ sagde han, idet et skjæmsk Smil spillede ham om Munden, „at mishage ham; saaledes nylig i Roskilde. Ørsted og en Del andre af mine Venner, som vare derude ved Stændersamlingen, havde indbudt mig til at komme derud, for at vi kunde tilbringe en glad Middag sammen. Som jeg nu gaar paa Roskilde Gade, kommer Kongen kjørende; han lader Vognen standse og kalder mig til: „Spis med mig til Middag, Thorvaldsen,“ sagde han da. „Det kan jeg ikke, Deres Majestæt, thi jeg skal spise med en Del gode Venner.“ — „Ja, saa maa jeg staa tilbage,“ svarede Kongen bittert og gav Kusken Ordre til at kjøre videre. „Ja, køj du kun,“ sagde Thorvaldsen med et polisk Smil, „mine Venner skulle ikke skuffes i deres Glæde for din Skyld.“ Denne lille Begivenhed, som Thorvaldsen her fortalte mig, havde jeg hørt omtale af Andre som et Bevis paa hans store Naivetet; det faldt Ingen ind, at det var en stolt Kunstner, der hævdede sin Personlighed lige overfor en souverain Konge. Men det er ikke mindre vist, at hans Beskedenhed ofte gav ham et naivt Præg. Hans Ven O. Bang har fortalt mig, at Byen Roskilde, hædret ved Thorvaldsens Besøg, om Aftenen var illumineret. Da Bang og Thorvaldsen kom ud paa de oplyste Gader, udbrød Thorvaldsen: „Ih, se! her maa være Bryllup i Byen i Aften!“ Mindre sikker er jeg paa, om Thorvaldsen ikke havde en Skjelm bag Øret, da Studenterne hyldede ham

og Oehenschläger med en Sang, da disse To ankom til Møen, hvor de unge Mennesker vare forsamlede, og Thorvaldsen nu, da Sangen var tilende, henvendte sig til Oehenschläger med det Spørgsmaal: „Har du skrevet den Sang?“ (Thiele IV, 73).

„Ved Kroningen,“ fortalte han videre, „skulde jeg da og være med. Jeg 5 svarede Nei. Skulde jeg nu, som en anden Nar, anskaffe mig og iklæde mig Riddercostume; nei, det vilde jeg ikke.“ Ogsaa om sit Forhold til Oehenschläger fortalte han mig mangt et Træk hin Formiddag. „Jeg holder af ham,“ sagde han, „men hvor er han dog forfængelig. Da jeg sidst var paa Nysø, fik jeg Brev om dog at gjøre Alvor af det med at modellere 10 hans Buste! Dog den Orm have vi jo Alle,“ føiede han formildende til; „nylig greb jeg mig selv i det Samme. En Dag paa Nysø, som jeg stod og arbeidede paa min egen store Portraitstatue, kom atter et Brev fra Oehenschläger i samme Anledning; da jeg saae, hvad Brevet indeholdt, kastede jeg det hen paa Bordet, men i samme Øjeblik sagde jeg til mig selv: „Du er jo 15 i alle Maader lige saa gal som han; staar du ikke her og arbejder paa dit eget Billede, paa samme Tid som du bebreider ham, at han ønsker sit foreviget. Jeg smed Meislen og kunde ikke arbeide mere den Dag.“ Denne sidste lille Begivenhed fortalte han med saa megen elskværdig Bevægelse i Stemme, Blik og Gebærder, at han vandt mit Hjerte i en endnu høiere 20 Grad, end han alt havde det; thi jeg spørger, hvad er det at have Aand, ifald der ikke i saadanne fine Selvbekjendelser aabenbarer sig Aand hos et Menneske. Talte han til mig om Theatret, om min egen Virksomhed der, da var det aldrig denne hule, fade Smiger, aldrig denne udelicate Svingen med Røgelsekarret, hvori intet Inderligt, intet Følt ligger; et Blik, et Haand- 25 tryk, en Forsikring om Kampen, det kostede ham at blive hjemme, naar Timen nærmede sig, sagde mere, end mangan en opskruet Veltalenhed formaaede. „Naar jeg ikke kan komme i Theatret,“ sagde han, „saa glæder jeg mig over at have Deres Billede paa min Væg (det var det samme Billede, der senere blev ophængt i hans Værelse i Museet); det tilfredsstillende mig 30 ikke, men det er dog bedre end Intet.“

Jeg fik denne Formiddag et saa levende Billede af den udødelige Mester, at jeg ret i dette Øieblik vilde ønske, at jeg havde Evne til lige saa levende at stille ham frem for Andre. Maaske En og Anden ved at læse, hvad jeg her fortæller om ham, udbryder: „Men efter disse Meddelelser var Thor- 35 valdsen jo ikke den stille, fromme, fordringsløse, beskedne Kunstner, som vi havde set i ham.“ Jo, visselig var han alt dette lige overfor sit Ideal, lige overfor sin Kamp, sin Stræben mod at naa dette Ideal; men kræve ikke mere, thi I maae det altfor ofte saa, at man ikke kan være det lige overfor Eder. Visselig var han saa beskeden, at hans Hjerte bankede ved at lytte til, selv 40

lige overfor det ringeste Menneske, hos hvem han følte, at det virkelig var grebet og varmet ved at betragte hans Genis Frembringelser, men hans Forfængelighed var ikke saa stor, at enhver opskruet, af Moden betaget Begeistring, udtalt med en paatagen Varme uden Ærbødighed, ikke snarere skulde fremkalde et lønligt ironisk Smil end Glæde over en saadan Paaskjønelse. Hvor mangen en Dame eller Herre i Selskabslivet mener ikke, at de tør vove paa en fjasende Maade, med flau Vittighed, i kjæk Uforskammethed at frembære deres Roes lige overfor en stor Kunstner? Hvor mange af disse have Begreb om, i hvilken Grad en saadan i Spøg og Fjas fremført Roes saarer den Kunstner, hvis Frembringelser ofte ere fødte i hans Livs alvorligste Timer, opstaaede hos ham i sønløse Nætter, udførte med Sveddraaberne perlende paa Panden, i heftig Kamp for at levendegjøre det Billede, der staar for hans Sjæls Øie. Den virkelige Kunstner kræver fremfor Alt lidt Ærbødighed for sine Værker, og det er det, han af Alt sjeldnest møder.

15 Theaterdirectionen havde besluttet denne Vinter at opføre Halms „Gri-seldis“. Jeg havde paa det Indstændigste bedet mig fritaget for at spille Hovedrollen i dette uhyggelige, affecterede Spektakelstykke, og man havde føiet mig heri. Jeg tror virkelig, at min sædvanlige Evne til forud at ane Ulykken, hvor den var i Anmarche, gjorde mit Ønske om at blive fri for at være med i dette Stykke saa heftigt. Den 24de Marts 1844 opførtes det for første Gang. Hverken Heiberg eller jeg overværede denne Forestilling. Først næste Dag erfarede vi med dyb Smerte, at Thorvaldsen alt under Ouverturen pludseligt var besvimet i Parquettet og baaret halvdød ud af nogle af sine Venner, der sade i Nærheden. Inden han endnu havde naaet sit Hjem, havde den store Kunstner udaandet sit sidste Suk. I Theatret gik denne Begivenhed som et Lyn rundt over det hele Hus. Smukt, naturligt havde det været, om Forestillingen var blevet afbrudt, om Publikum i Stilhed havde begivet sig bort; men hvem er et Publikum? Dagen efter følte hver Enkelt af de Tilstedeværende, at en Taktløshed var begaaet. Stykkets Uhyggelighed forøgedes ved dette uhyggelige Optrin i Parquettet og bidrog vel sit til, at Forestillingen forfeilede sin Virkning, uagtet jeg rigtignok troede, at selv uden denne Catastrophe vilde det danske Publikum være for dansk til at nyde denne tyske, sentimentale Ret. Stykket slæbte sig 3 Gange over Scenen og blev derpaa henlagt. Thorvaldsens pludselige Død havde grebet Alle, Store og Smaa.

35 Hvad mig angaar, da var jeg usigelig bedrøvet, saa bedrøvet, at det var med en sand Overvindelse, at jeg udførte min Pligt ved Theatret. En nær Ven af Thorvaldsen sendte mig en Lok af hans Haar. Det Visitkort, han havde i Lommen i Theatret hin sidste Aften, bevarer jeg endnu i et Album af Haandtegninger, som flere Kunstnere med Libert i Spidsen sendte mig paa min

40 Fødselsdag; paa det første Blad midt i en smuk Randtegning var anbragt

en Haandtegning af Thorvaldsen, forestillende nogle Genier, og over denne hint Visitkort. Efter at Thorvaldsen havde faaet en Ligbegjængelse, som ellers kun Konger bæres med, blev der paa Theatret den 9de April givet en Sørgfest for ham, en Prolog af Heiberg, som jeg fremsagde, og „Hakon Jarl“. Den skjønnede Prolog fremsagde jeg ikke, som jeg havde ønsket. Jeg var 5 for betagen og stod endnu for lidt over min Sorg, til at jeg med kunstnerisk Ro kunde udtale den Sorg, der følte saa dybt af Alle. Et er Kunst, et Andet er Virkelighed. Theatret havde ikke alene tabt en af sine varmeste Tilskuere, men Salen havde tabt Synet af denne ædle Skikkelse, hvis blotte Nærværelse havde noget Forædlende overfor det hele Publikum. Han og 10 Oehlschläger udgjorde et Midtpunkt paa Tilskuerpladsen, der frydede Øiet og indgød Respect. Hvor ofte havde jeg ikke glædet mig fra Scenen over at se den skjønnede Skikkelse med det hvide Haar omkring det skjønnede Hoved sidde der og være En af dem, for hvem jeg især spillede. Forbi! Forbi! Pladsen stod nu tom for bestandigt. 15

HUNDEN HERCULES.

Den sidste Maaned af Saisonen slæbte sig døsigt frem. Jeg længtes usigeligt efter den sidste Mai, da Saisonen ophører. Det var nu afgjort, at Palaiset, hvor vi boede, skulde rømmes ved Flyttedag, og vi maatte saaledes være betænkte paa en ny Bolig, hvad der var en rigtig Sorg for os, der afskyede 20 enhver Flytning. Men en lille Begivenhed, som hændtes os her i Bredgade denne sidste Vinter, maa det dog endnu være mig tilladt at omtale. Havde vi i denne Vinter maattet sørge over vor smukke Boligs Tab, saa havde vi derimod i denne erhvervet os en ny, trofast, hengiven Ven, den mest hengivne vi maaske nogensinde have havt, thi denne Ven ofrede Stilling, Gunst, ja til 25 sidst sit Liv for vor Skyld. Denne Ven hed Hercules. Jeg maa have Lov til at give et lille Levnetsløb af denne vor for tidlig tabte Ven.

I Palaiset, hvor vi boede, var en adelig Godseierfamilie flyttet ind nederunder os, for i Vintermaanederne at deltage i Hovedstadens Forlystelser som Afvexling fra Herregaardslivets Stilhed paa Landet om Sommeren. Denne 30 Familie medbragte to Individuer, Hercules og Rosas; den første en stor Jagthund med et imponerende, klogt og dybsindigt Physiognomi, den anden en rødsladen langhaaret Lady, hvis Skjønhed var udisputerlig; hun saae noget fordringsfuld ud i Bevidstheden om sin Ynde og den Stilling, hun indtog i Familien som Fruens Yndling. Kort efter at Familien var flyttet ind i Huset, 35 aflagde Hercules os en Dag et Besøg. Vi bleve alle indtagne af hans An-